

درس شانزدهم

رنسانس و عصر جدید

۱- رنسانس به معنی چیست و از نظر تاریخی چه مفهومی درآورد؟

رنسانس به معنای نوزایی و تجدید حیات است و از نظر تاریخی به دگرگونی‌های فکری و فرهنگی گفته می‌شود که به منظور احیای فرهنگ فراموش شده یونان و روم باستان، از ایتالیا آغاز شد و به تدریج در بخش‌های دیگر اروپا گسترش یافت (سده‌های ۱۴ و ۱۵ م).

۲- مهمترین نتیجه کلی رنسانس چه بود؟

رنسانس به تغییر و تحولات اساسی در جنبه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جوامع اروپایی در عصر جدید (۱۵۰۰ - ۱۸۰۰ م) انجامید و پایه‌های تمدن نوین مغرب زمین را بنیان نهاد.

۳- رنسانس ابتدا از کجا و چگونه شروع شد؟

در قرن ۱۴ م هنگامی که فرهنگ قرون وسطایی بر سراسر اروپا سیطره داشت، گروهی از نویسندگان و اندیشمندان که در شهرهای ثروتمند ایتالیا می‌زیستند، هدایت جریان فکری و فرهنگی را به دست گرفتند و تفکر و سبک جدیدی از زندگی را باب کردند. این تفکر و سبک جدید زندگی که اساس آن بر نوزایی و تجدید حیات فرهنگ یونان و روم باستان قرار داشت، به رنسانس معروف شد. رنسانس به تدریج در دیگر سرزمین‌های اروپایی گسترش یافت.

۴- مهم ترین زمینه‌ها و عوامل ظهور رنسانس را ذکر کنید.

۱- رشد شهرنشینی و تجارت؛ ۲- گسترش روابط فرهنگی با جهان اسلام؛ ۳- پیشینه فرهنگی و تاریخی

۵- از چه زمانی به تدریج در اروپا شهرنشینی و تجارت در پیوندی تنگاتنگ با یکدیگر دوباره رونق گرفت؟

از سده ۱۱ م به تدریج در اروپا شهرنشینی و تجارت در پیوندی تنگاتنگ با یکدیگر دوباره رونق گرفت.

۶- چه عاملی تأثیر فراوانی بر رشد شهرها و تجارت به ویژه در مناطق ساحلی اروپا گذاشت؟

جنگ‌های صلیبی -

۷- تأثیر جنگ‌های صلیبی بر کدام مناطق بیشتر بود؟

تأثیر این جنگ‌ها بر رونق و شکوفایی شهرها در ایتالیا بیش از سایر سرزمین‌های اروپایی بود.

۸- کدام شهرهای ایتالیا تجارت دریایی در سرتاسر مدیترانه و سواحل غربی اروپا را در اختیار داشتند.

شهرهای بندری ونیز و جنوا و ...

۹- کدام شهر مرکز داد و ستد کالاهای قیمتی فلزی و چرمی بود و تجارت پارچه در بخش وسیعی از اروپا را به خود اختصاص داده

بود؟

فلورانس

۱۰- بورژوا به چه کسانی می‌گفتند؟

با گسترش شهرها و رشد تجارت، مشاغل و حرفه‌های گوناگونی شکل گرفت و قشر جدیدی از شهرنشینان ثروتمند شامل بازرگانان، بانکداران و صاحبان صنایع سر برآوردند که به آنها «بورژوا» می‌گفتند.

۱۱- تفاوت نگرش و تفاوت بورژواها با فئودال‌ها و شوالیه‌ها چه بود؟

آنان اهمیت و ارزش فراوانی برای علم، فرهنگ و هنر قائل بودند و در ترویج آنها می‌کوشیدند. افراد و خاندان‌های حاکم بر این شهرها نیز حامی ادیبان، نقاشان، معماران، موسیقی‌دانان و غیره بودند.

۱۲- کدام خاندان بر فلورانس حکومت می‌کرد که مشوق و حامی جدی فرهنگ، ادب و هنر بودند؟

خاندان معروف مدیچی که بر فلورانس حکومت می‌کرد، نام برد

۱۳- چه عواملی زمینه را برای نشر علم و دانش در اروپا در اواخر قرون وسطا به وجود آورد؟

۱- بورژواها اهمیت و ارزش فراوانی برای علم، فرهنگ و هنر قائل بودند و در ترویج آنها می‌کوشیدند. افراد و خاندان‌های حاکم بر این شهرها نیز حامی ادیبان، نقاشان، معماران، موسیقی‌دانان و غیره بودند.

۲- از سوی دیگر، درگیری های پاپ ها و پادشاهان در اواخر قرون وسطا، استقلال و آزادی عمل بیشتری برای دولت شهرهای ایتالیایی به وجود آورد. این استقلال، موقعیتی را برای متفکران و دانشمندان این شهرها ایجاد کرد که بتوانند تفکر و فرهنگ جدیدی را نشر دهند که کاملاً با اندیشه و فرهنگ حاکم بر قرون وسطا متفاوت بود.

۱۴- اروپاییان با جهان اسلام چگونه با جهان آشنا شدند؟

دانشمندان اروپایی در قرون وسطا ۱- از طریق اندلس (اسپانیای مسلمان) و سیسیل با دستاوردهای فکری و فرهنگی جهان اسلام آشنا شدند. ۲- جنگ های صلیبی و گسترش روابط تجاری میان اروپا و شرق باعث افزایش آشنایی و آگاهی های اروپاییان با ابعاد مختلف تمدن اسلامی و پیشرفت های علمی مسلمانان شد.

۱۵- چه عاملی تأثیر بسزایی بر وضعیت فکری و فرهنگی اروپا در اواخر قرون وسطا نهاد؟

آثار و نوشته های علمی دانشمندان و عالمان مسلمان

۱۶- عمده اطلاعات و شناخت دانشمندان اروپایی در قرون وسطا از فیلسوفان و دانشمندان بزرگ یونان باستان مانند ارسطو، افلاطون و ... از چه طریقی به دست آمد؟

ابتدا از طریق ترجمه آثار و کتاب های فیلسوفان مسلمان به ویژه ابن سینا و ابن رشد به زبان لاتینی به دست آمد.

۱۷- پیشگامان در استفاده از آثار و نوشته های دانشمندان مسلمان پیشگام را ذکر کنید؟

مدارس عالی و دانشگاه های تازه تأسیس ایتالیایی

۱۸- تأثیر پیشینه فرهنگی و تاریخی بر پیدایش رنسانس را توضیح دهید؟

سرزمین ایتالیا قلب امپراتوری روم باستان به شمار می رفت و آثار و بناهای عظیم تمدن یونانی - رومی در گوشه و کنار این سرزمین به چشم می خورد. وجود این آثار در پایان قرون وسطا برای بسیاری از شهرنشینان مرفه ایتالیایی، یادآور روزگار عظمت و شکوه فرهنگی، اقتصادی و سیاسی گذشته آنان بود. در این دوره تعدادی از نویسندگان و اندیشمندان ظهور کردند که با اشتیاق فراوان به مطالعه و پژوهش درباره فرهنگ یونان و روم باستان پرداختند و در صدد احیای آن برآمدند.

۱۹- تحولات و دستاوردهای رنسانس را نام ببرید.

۱- گسترش اندیشه اومانیسم (انسان گرایی)

۲- تحولات علمی

۳- اکتشافات جغرافیایی و شروع استعمارگری اروپاییان

۴- اصلاح دینی و نهضت پروتستان

۲۰- ریشه اومانیسم یا انسان گرایی را در کجا باید جست و جو کرد؟

فرهنگ یونان باستان

۲۱- اومانیسم یعنی چه؟

حرمت نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعداد و توانایی های او بود، که از آن به عنوان اومانیسم یا انسان گرایی تعبیر می شود.

۲۲- اعتقادات اومانیسم ها را بیان نمایید.

انسان گرایان یا اومانیست ها به تبعیت از یونانیان باستان، انسان را محور و مدار جهان می شمردند و اعتقاد داشتند که معیارهای اخلاقی و ارزش ها و هنجارهای اجتماعی باید بر پایه خواسته های انسان و تمایلات دنیوی او ایجاد شود.

۲۳- تفاوت اعتقاد اومانیسم و کلیسا در مورد انسان را بنویسید.

در حالی که انسان گرایان، انسان را موجودی می شمردند که زندگی دنیوی او ارجمند و مهم است، کلیسا مروج این عقیده بود که انسان فقط برای خدمت به خداوند خلق شده است و دنیاگرایی و میل به لذت جویی او را از رسیدن به سعادت و خوشبختی در جهان آخرت باز می دارد.

۲۴- زمینه ها و قلمرو انعکاس اومانیسم را بیان نمایید.

تفکر اومانیستی و گرایش های انسان گرایانه، بیش از هر جای دیگر، در قلمرو ادبیات، هنر و معماری و تعلیم و تربیت انعکاس یافت و به نهضت ادبی و شکوفایی هنر و معماری در ایتالیا منجر شد.

۲۵- رنسانس در کدام عرصه های هنر دگرگونی عظیمی ایجاد کرد؟

خصوصاً نقاشی، پیکرتراشی (مجسمه سازی) و معماری

۲۶- ویژگی‌های آثار هنری هنرمندان عصر رنسانس را ذکر کنید؟

هنرمندان این دوره با محور قرار دادن انسان و طبیعت، آثار بی نظیری به وجود آوردند. آنان بر زیبایی و ویژگی‌های ظاهر و خصلت های درونی شخصیت‌های مورد نظر خود تأکید فراوان می کردند.

۲۷- هنر عصر رنسانس با وجود کدام هنرمندان به اوج پیشرفت و شکوفایی رسید؟

هنر رنسانس با وجود سه هنرمند مشهور ایتالیایی یعنی لئوناردو داوینچی، رافائل و میکل آنژ به اوج پیشرفت و شکوفایی رسید.

۲۸- مشهورترین اثر نقاشی میکل آنژ است؟

شام آخر و مونالیزا یا ژوکند

۲۹- معماران عصر رنسانس چه آثاری را سرمشق خود قرار دادند؟

ساختمان‌های رم باستان

۳۰- چه آثاری بیانگر اوج و شکوه معماری عصر رنسانس است؟

کاخ ها و کلیساهایی که در عصر رنسانس در شهرهای مختلف ایتالیا به ویژه رم، فلورانس و ونیز ساخته شد

۳۱- در تعلیم و تربیت عصر نوزایی انسان‌گرایان بر چه مسایلی تأکید می‌کردند؟

اندیشه انسان گرایی برای تعالی و رشد جسمی و روحی انسان اهمیت و ارزش فراوانی قائل بود و انساگرایان بر اصل آموزش پذیری انسان و شکوفایی استعدادها و توانمندی‌های بالقوه او از طریق آموزش به شدت تأکید می کردند.

۳۲- هدف آموزش و پرورش دانشمندان عصر رنسانس چه بود؟

می‌خواستند شهروندانی را تربیت کنند که نقش سودمندی در جامعه ایفا کنند و در حیات شهری فعال باشند.

۳۳- در عصر رنسانس و قرون جدید، چه عاملی باعث تغییر نگرش علمی اروپاییان شد؟

در نتیجه آشنایی آنان با پیشرفت های علمی مسلمانان و اشاعه اندیشه های اومانیستی

۳۴- کشفیات علمی در عصر نوزایی را ذکر کنید.

۱- در اواسط قرن شانزدهم نیکلاس کوپرنیک در رساله «گردش اجرام سماوی»، نظریه چرخش زمین به دور خورشید را مطرح کرد.

۲- اختراع تلسکوپ توسط گالیله، استاد دانشگاه پیزا، فرضیه‌های کپرنیک را بیش از پیش مورد تأیید قرار داد.

۳- ویلیام هاروی در زمینه کارکرد قلب و چگونگی گردش خون به موفقیت های مهمی دست یافت.

۴- در فیزیک و ریاضیات نیز پیشرفت هایی صورت گرفت و در قرن هفدهم با وسعت بیشتری ادامه یافت.

۵- در زمینه جغرافیا و نقشه‌برداری نیز اروپاییان از تجربیات مسلمانان بهره های فراوانی بردند و به پیشرفت‌های چشمگیری نایل آمدند.

۳۵- علت پیشرفت های جدیدی در بسیاری از علوم در عصر نوزایی چه بود؟

اهتمام و اعتنا به روش تجربی، به تدریج سبب پیشرفت های جدیدی در بسیاری از علوم شد و زمینه انقلاب علمی را در سده ۱۷ م و

سپس در قرن ۱۸ م فراهم ساخت. این پیشرفت ها تنها مدیون اطلاعات جدید نبود بلکه بیشتر مدیون دیدگاه های نوینی بود که

توسط دانشمندان و فلاسفه ای چون دکارت (۱۵۹۶ - ۱۶۵۰) بنیانگذار سبک تحقیق در ریاضی و فرانسیس بیکن (۱۵۶۱ - ۱۶۲۱) از

طرفداران روش شناخت تجربی در مطالعات علمی حاصل شد.

۳۶- دستگاه چاپ توسط چه کسی ابداع شد؟

اختراع دستگاه چاپ توسط یوهانس گوتنبرگ آلمانی از مهم‌ترین ابداعات فناوری در عصر رنسانس بود.

۳۷- دستاوردها و نتایج ابداع دستگاه چاپ را بنویسید.

اختراع و توسعه صنعت چاپ کمک فراوانی به فراگیر شدن پژوهش های علمی و نشر علم در اروپا کرد. علاوه بر آن چاپ کتاب های غیرمذهبی از

قبیل کتاب های فلسفی، رمان و داستان و آثاری در موضوع حقوق، تاریخ و ... تأثیر ژرفی بر وضعیت فکری و فرهنگی جوامع اروپایی گذاشت.

۳۸- نتایج اکتشافات جغرافیایی را بیان نمایید.

۱- علاوه بر دستاوردهای علمی که در حوزه دانش دریانوردی و جغرافیا در پی داشت،

۲- موجب به هم خوردن موازنه تجارت جهانی و آغاز استعمارگری اروپاییان شد.

۳۹- انگیزه و عوامل اکتشافات جغرافیایی را به فهرست‌وار بنویسید.

۱- از قدیم‌الایام سرزمین های شرق دور مانند هند و چین برای اروپاییان جاذبه فراوانی داشت.

۲- افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه مهارت دریانوردی

۴۰- موانع جدی برای رسیدن اروپاییان به هندوستان و چین چه بود؟

سرزمین های شرق دور مانند هند و چین از گذشته های بسیار دور برای اروپاییان جاذبه فراوانی داشت. آنان همواره در اندیشه رسیدن به آن سرزمین ها بودند؛ اما حکومت های قدرتمند ایرانی و خلافت ها و سلسله های بزرگ مسلمان که از دوره باستان تا قرون جدید بر فلات ایران و مناطق ساحلی شرق و جنوب دریای مدیترانه تسلط داشتند، مانع جدی برای رسیدن اروپاییان به هندوستان و چین بودند.

۴۱- چرا پرتغال و اسپانیا انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه ها و سرزمین های جدید از خود نشان دادند؟

پرتغالی ها و اسپانیایی ها که از تجارت پررونق دریای مدیترانه و سرزمین های پیرامون آن نفعی نمی بردند، انگیزه و شوق بیشتری برای کشف راه ها و سرزمین های جدید از خود نشان دادند؛ زیرا از یک سو قادر به رقابت با دولت شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند و از سوی دیگر با حکومت عثمانی که بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه مسلط بود، دشمنی و ستیز داشتند.

۴۲- نقش افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه مهارت دریانوردی در کشف سرزمین های جدید را توضیح دهید؟

اروپاییان در دوران پس از جنگ های صلیبی و اواخر قرون وسطا نیز تأثیر شایانی در کشف سرزمین ها و راه های جدید داشت. آنان تا اواسط سده ۱۵ م فنون نقشه کشی را تکامل بخشیدند و نقشه های نسبتاً دقیقی از دنیای شناخته شده آن روزگار طراحی کردند. به علاوه اروپاییان در ساختن کشتی و بهره گیری از تجهیزات دریانوردی مانند قطب نما که چینی ها اختراع کرده بودند و اُسْطُرْلاب (وسیله ای که موقعیت اجرام آسمانی را معلوم می کرد)، به پیشرفت فوق العاده ای رسیدند.

۴۳- در نیمه دوم سده ۱۵ م، چه کسانی سفرهای اکتشافی متهورانه خود را در سواحل غربی قاره آفریقا در اقیانوس اطلس به سمت جنوب آغاز کردند؟ از چه راهی به هندوستان رسیدند؟

دریانوردان پرتغالی - آنان با دور زدن دماغه امیدنیک در جنوب قاره آفریقا، وارد اقیانوس هند شدند و مسیر خود را ادامه دادند تا به سواحل جنوب شرقی هندوستان رسیدند.

۴۴- کدام فرماندهی پرتغالی پایگاه تجاری نظامی در جزایر و سواحل خلیج فارس، هندوستان و چین تأسیس کند؟

دولت پرتغال ناوگان دریایی خود را به فرماندهی آلبوکرک به هند گسیل کرد. این اقدامات به منزله نخستین گام های اروپاییان برای استعمار سرزمین های دیگر محسوب می شود.

۴۵- کدام دریانورد آمریکا را کشف کرد؟ از طرف کدام دولت رهسپار آمریکا شد؟

کریستف کلمب ایتالیایی - اسپانیا

۴۶- اسپانیایی چگونه بخش هایی از آمریکای جنوبی را به استعمار خود درآوردند؟

حدود نیمه قرن ۱۶ م، اسپانیایی ها با سرکوب بومیان، آمریکای مرکزی و بخش اعظم آمریکای جنوبی را تحت استعمار خود درآوردند.

۴۷- کشف آمریکا چگونه اسپانیا را ثروتمند کرد؟

براساس منشوری که پادشاه اسپانیا به کریستف کلمب و جانشینان او داده بود، کاشفان می بایستی سهم عمده ای از غنایمی را که به دست می آوردند به خزانه آن کشور بدهند. بدین گونه طلا و نقره غارت شده بومیان آمریکا، اسپانیا را به نیرومندترین کشور اروپایی در سده های ۱۶ و ۱۷ م تبدیل کرد.

۴۸- از اواخر قرن ۱۶ م کدام کشورها نیز گام به عرصه رقابت های استعماری نهادند؟

هلندی های و انگلیسی ها و سپس فرانسوی ها

۴۹- آثار و پیامدهای اکتشافات جغرافیایی و استعمارگری اروپاییان را بنویسید.

۱- جمعیت زیادی از مردم بومی مستعمرات به ویژه در آمریکا در نتیجه سرکوب سنگدلانه و انتشار بیماری های مرگبار از بین رفتند.

۲- اروپاییان تمدن های بومی و ساختارهای سیاسی و کهن قاره آمریکا را نابود کردند و نهادها، مذهب، زبان و فرهنگ اروپایی را به جای آن نشانند.

۳- کشفیات جغرافیایی در حوزه اقتصادی بیشترین تأثیر را بر جای گذاشت. اروپاییان در هر جای دنیای جدید که گام نهادند، در پی یافتن طلا و نقره برآمدند. در نتیجه اکتشاف جغرافیایی و دست یابی اروپاییان به منابع ثروت در سرزمین های جدید، حجم عظیمی از فلزات گران بها به اروپا سرازیر شد که تا آن زمان سابقه نداشت.

۴- اندوخته فلزات قیمتی موجب رونق اقتصادی و رشد تجارت و شهرهای اروپایی شد. دامنه رونق حتی به مناطق روستایی رسید و کشاورزان توانستند محصولات خود را به بهای گران تری بفروشند و پرداخت پول را جایگزین خدمات خود سازند.

۵- این وضع به ضرر اشراف فئودال و زمین دار بود و جایگاه ممتازی را که در قرون وسطا داشتند، از دست دادند. در مقابل، اعتبار و منزلت تجار را بالا برد.

۶- افزایش سریع اندوخته طلا و نقره از شاهان اروپایی، فرمانروایانی نیرومند و کارآمد ساخت و آنان را بر اشرافیتی که تا آن زمان گردن فرازی می کرد، برتری بخشید.

۷- شاهان همچنین با استفاده از منابع مالی عظیمی که حاصل غارت مستعمرات بود، ارتش های ملی و ناوگان های دریایی خود را مجهز و قوی تر کردند.

۵۰- چرا به دنبال کشف قاره آمریکا، خرید و فروش برده به سرعت افزایش یافت؟ کدام کشورها تجارت برده را در اختیار گرفتند؟

زیرا اروپاییانی که مزارع وسیعی را در آن قاره تصاحب کرده بودند به نیروی کار مجانی و ارزان نیاز داشتند. به همین دلیل پرتغالی ها تجارت برده از آفریقا به آمریکا را در انحصار خود گرفتند. بعدها بازرگانان هلندی و انگلیسی نیز به این تجارت پرسود وارد شدند.

۵۱- نهضت اصلاح دینی چیست؟

در فاصله قرون ۱۴ تا ۱۷ م سلسله حوادث و تحولاتی در قلمرو مسیحیت در اروپا رخ داد که مورخان از مجموع آنها تعبیر به اصلاح دینی می کنند. جنبش اصلاح دینی با انتقاد و اعتراض به برخی از نظریات و عملکرد کلیسایان شروع شد.

۵۲- چه عاملی در شکل گیری انتقاد و اعتراض به برخی از نظریات و عملکرد کلیسایان داشت؟

رنسانس و تحولاتی که در پی آن به وقوع پیوست، تأثیر بسزایی بر شکل گیری این انتقادات و اعتراض ها داشت.

۵۳- پیشگامان نهضت اصلاح دینی چه کسانی بودند؟

۱- انسان گرایان هم که شیفته و مروج ادبیات و آثار کهن یونانی و لاتینی بودند، از سویی دیگر، تعلیم مرسوم مدارس و دانشگاه ها را ناسودمند و ناکافی می شمردند. اما مهم تر از همه،

۲- گروهی از مصلحان دینی بودند که از درون کلیسا پا به عرصه اعتراض و انتقاد نهاده بودند و آموزه های کلیسا را درباره انسان و خدا به چالش می کشیدند. همچنین در این دوره،

۳- نهضتی دینی تحت عنوان نهضت شورایی برای اصلاح کلیسای سنتی و تأسیس دوباره آن به وجود آمده بود.

۵۴- مارتین لوتر که بود؟

مهم ترین شخصیتی که نهضت اصلاح دینی به نام او شناخته می شود، مارتین لوتر آلمانی است که در اعتراض به مسیحیت کاتولیک یکسره از کلیسا برید و مذهب تازه ای بنیاد نهاد. لوتر با اشتیاقی وصف ناپذیر به تحصیل در رشته الهیات روی آورده و استاد تدریس کتاب مقدس در دانشگاه ویتنبرگ شده بود. اولین مسئله ای که ذهن او را به خود مشغول کرد، ارتباط ایمان با انجام دادن کارهای نیک بود.

۵۵- دیدگاهای لوتر را بنویسید.

او در طی مطالعات و تأملات گسترده خود در باب آیین مسیح و کتاب مقدس به این نتیجه رسیده بود که بر خلاف دیدگاه غالب کلیسایان، آنچه مایه رستگاری انسان می شود ایمان است نه انجام دادن کارهای نیک. لوتر با ابراز این نظر در واقع به جنگ با کلیسا برخاست. وی بعداً بر پایه همین نظر خود بود که مسئله آمرزش گناهان توسط کلیسا در برابر پرداخت پول و انجام برخی خدمات را مورد نقد قرار داد. او خدا را پدری مهربان می شمرد که بی هیچ چشمداشتی گناهان بندگانش را می بخشد.

۵۶- لوتر نظریات خود را در چند اصل تدوین کرد و در کجا آویخت؟

لوتر در ۱۵۱۷ م، فهرستی از نظریات خود را در ۹۵ اصل تدوین کرد و بر در کلیسای ویتنبرگ آویخت و از مردم خواست درباره آنها با هم گفت و گو کنند.

۵۷- نهضت پروتستان چگونه به وجود آمد؟

پاپ با تکفیر لوتر از امپراتور مقدس روم خواست تا او را سرکوب کند. اما شاهزادگان آلمانی از لوتر حمایت کردند و به پاپ و امپراتور اعتراض (پروتست) کردند. از این روی آنان به پروتستان معروف شدند.

۵۸- بنیان گذار نهضت پروتستان کیست؟

۵۹- نتایج نهضت پروتستان را بنویسید.

نهضت پروتستان ۱- وحدت مذهبی جهان مسیحیت را از میان برد و باعث ۲- بروز سلسله جنگ های مذهبی میان پروتستان ها و کاتولیک ها شد که بخش های وسیعی از اروپا را فرا گرفت. این نهضت همچنین ۳- به تقویت پادشاهای و دولت های ملی و رشد اندیشه ملی گرایی در اروپا کمک فراوانی کرد. پیامد دیگر نهضت پروتستان، ۴- تضعیف قدرت کلیسای کاتولیک و کاهش نقش آن در زندگی مردم و جوامع اروپایی بود.